

ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДЕ ПЕДАГОГТЕРДІҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІН МЕНҒЕРУГЕ ЖАЛПЫКӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУ

А.О.Спатай^{1,*} , Б.О.Спатаев² , А.Р.Есенкулова¹

¹Орталық Азия инновациялық университеті, Қазақстан Республикасы, Шымкент қ.

²С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Қазақстан Республикасы, Астана қ.

*e-mail: spatay.aygul@mail.ru

Мақалада үздіксіз білім беруде педагогтердің ағылшын тілін меңгеруге жалпыкәсіби құзыреттілігін дамыту қарастырылады. Үздіксіз кәсіби-педагогикалық білім беру жүйесінде педагогтердің ағылшын тілін меңгеруге дайындықтарының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін теориялық тұрғыдан анықтай отырып, осы сала мамандарын даярлауды біріккен-диалогты танымдық іс-әрекетті кәсіби ойындар, интерактивті әдістермен ұйымдастыру олардың қоғам талабына сай білікті құзіретте дамып, жетілуіне септігін тигізеді және инновациялық әдістерді қолдану арқылы оқу процесін блокты-модульдік етіп құру: яғни, оқыту процесінің табыстылығы мен жайлылығын және оқыту субъектілерінің бәсекеге қабілеттіліктерін арттыру мақсатында кәсіби ойындар мен белсенді оқыту әдістерін қолданудың маңыздылығы ғылыми дәлелденген. Жоғары оқу орындарындағы білім беру процесі жинақталған білім, білік және дағдыларды берудің құралы ғана емес, сонымен қатар тұлғаның әлемдегі жаңа көзқарастың қалыптасуына, ондағы болып жатқан оқиғалардың өзара байланысы мен өзара тәуелділігін түсінуге, жаһандық мәселелерді түсіну және оларды шешу үшін жеке жауапкершілігінің дамуына көмектеседі. Ғылыми зерттеулерге жасалған талдау жұмысы үздіксіз көпсатылы кәсіби-педагогикалық білім беру жүйесінде педагог мамандарды даярлау мәселесінің әлі де болса терең қарастырылу қажеттілігін көрсетеді. Зерттеу мәселесіне байланысты талдау, сауалнама, тест, сұрақ-жауап, диагностика, педагогикалық эксперимент әдістері қолданылды. Зерттеу жұмыстары Шымкент қаласындағы Орталық Азия инновациялық университетінің оқытушыларының қатысуымен жүргізілді.

Түйін сөздер: құзыреттілік, үздіксіз білім беру, ағылшын тілін меңгеру, көпдеңгейлі педагогикалық білім, педагог.

Кіріспе

Жоғары оқу орындары оқытушыларының үнемі біліктілігін арттыру мәселесі ғылыми және әдістемелік әдебиеттерде жан-жақты қарастырылған. Бұл мәліметтер шетелдік ғалымдардың әртүрлі зерттеулері мен тәжірибе нәтижелерін қамтиды. Бұл зерттеулерді тәжірибе жасалатын әрекеттерді мынадай мазмұнда түсіну қажет: үздіксіз білім беру адам капиталының жаңа білімдер мен дағдылар түрінде қалыптасуын қамтамасыз етеді, әрі тәжірибе барысында білім алушылардың құзіретті бағытта дамуына жол ашады.

Тұрақты көпсатылы білім беру саласында оқытушылардың кәсіптік даярлықтарының нәтижесін арттыру, оны басқарудың тұрақтылығын және үздіксіздігінің теориясын негіздеу, сондай-ақ ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету Қазақстан білім беру жүйесінің әлемдік кеңістікке ықпалдасуын зерттеуді және оны кезең-кезеңімен жүзеге асыруды қажет ететін маңызды мақсаттардың бірі болып табылады. Бұл бағытта «Қазақстан Республикасында білім беру жүйесінің 2015 жылға дейінгі даму тұжырымдамасы» және «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2010-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» негізгі дәлелдер болып табылады [1].

Жоғары оқу орындарындағы білім беру үдерісі тек дағды, білім, білікті қалыптастыру құралы ғана емес, сонымен қатар тұлғаның әлемдегі жаңа көзқарасын қалыптастыруға, ондағы оқиғалардың өзара байланысы мен тәуелділігін түсінуге, жаһандық мәселелерді ұғынуға және оларды шешу үшін жеке жауапкершілікке тәрбиелеуге көмектеседі.

Материалдар мен әдістер

Көпсатылы педагогикалық білім берудің теориясы мен тәжірибесі, тұрақты кәсіптік білім берудің үлгісін жасау, кәсіптік педагогикалық білім беру деңгейлерінің стандарттары мен білім беру бағдарламалары мазмұнының байланысы қарастырылған. Білім беру саласында кәсіптік педагогикалық жоспарлау мәселелері, сонымен бірге үздіксіз педагогикалық білім беру байланысының ұйымдастырушы-педагогикалық негіздері мен оны жүзеге асыруды әдістемелік қамтамасыз ету жүйесі зерттелген. Білім берудің көпдеңгейлі саласында тілді оқыту жүйесін дайындау мәселелері бірқатар ғалымдардың ([2], [3], [4], [5], [6]) зерттеулерінде көрініс тапқан.

Ғылыми зерттеулердің нәтижесінде талдау жұмысы көпдеңгейлі кәсіптік педагогикалық білім беру саласында оқытушыларды дайындау мәселесінің әлі де болса терең қарастырылу қажеттілігін көрсетеді. Ғылыми жұмысымызда Б.А. Сайлыбаевтың үздіксіз кәсіби-педагогикалық білім беру жүйесінде мұғалімдерді даярлауды байланысты басқарудың ғылыми негіздері туралы, сондай-ақ С.Т. Жарболованың үздіксіз көп деңгейлі білім беру жүйесінде болашақ мұғалімдерді даярлауды жетілдірудің педагогикалық шарттарын анықтау жөніндегі құнды пікірлері талданып, тұжырымдар жасау барысында негізге алынды [7], [8].

Негізгі бөлім

Кәсіптік-педагогикалық білім беру саласында оқытушылардың ағылшын тілін меңгеруге дайындықтарының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін теориялық тұрғыдан зерттелінген. Ағылшын тілін үйренуге оқытушыларды дайындау біріккен-диалогты танымдық іс-әрекет арқылы кәсіби ойындар мен интерактивті әдістерді пайдалану арқылы ұйымдастыру. Олардың қоғам талаптарына сәйкес біліктілік пен құзіреттілік бағытында дамуына ықпал етеді. Инновациялық әдістерді қолдану арқылы оқу процесін блокты-модульдік жүйе бойынша ұйымдастыру. Оқыту табыстылығын және жайлылығын арттыру, оқыту субъектілерінің бәсекеге қабілеттілігін көтеру мақсатында кәсіби ойындар мен белсенді оқыту әдістерін қолданудың маңыздылығы ғылыми тұрғыдан дәлелденген.

Бұл зерттеу жұмысының теориялық-әдіснамалық және әдістемелік тұрғыдан негізделуі, жұмыс мазмұнының ғылыми аппаратқа сәйкес болуы, кешенді әдістерді қолдану, эксперименттік бағдарламаға сәйкес нәтижелердің нақтылануы, зерттеу нәтижелерінің дереккөздер негізінде қорытындылануы және тәжірибеге енгізілуі зерттеудің тиімділігін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, зерттеу ғылыми болжамның дәлелденуі мен ізденушінің жоғары оқу орнындағы жұмыс тәжірибесіне негізделген.

«Үздіксіз білім беру» (lifelong learning) халықаралық анықтама бойынша білік мен білім, шеберліктер пен дағдыны жетілдіру мақсатындағы барлық білім беру іс-әрекеттерін қамтитын құбылыс болып табылады. Оның құрамына ресми, бейресми білім беру, қосалқы білім беру мен өзін-өзі дамыту жатады [9].

Үздіксіз білім берудің мәні жеке адамның білімдік әлеуетінің (жалпы және кәсіби) мемлекеттік және қоғамдық институттардың сұраныстарына сай өмір бойы өсу процесін білдіреді. Бұл білім беру саласын қалыптастырған қағидаттар болып табылады және ол адамның білім алу барысындағы үздіксіз қатысуын қамтамасыз етеді. Ғылым мен техниканың прогресі және инновациялық технологиялардың кеңінен қолданылуы үздіксіз білім берудің қажеттілігін айқындайды. Алдағы жылдары бұл принцип толық жүзеге асуы тиіс [10].

Н.С. Семеновтің пікірінше: «Үздіксіз біліммен қамтудың негізін 6 принцип құрайды: барлық адамдар үшін базалық білім мен дағдылар, адамзаттық ресурстарға

инвестициялардың тартылуының артуы, білім беру мен оқытуда инновациялық әдістемелердің көптеп және кеңінен қолданылуы, алынған білім бағасының жаңа жүйесі, жетекшілік пен кеңес берудің дамуы, ақпараттық технологияларды қолдана отырып білім беру ісінің үйге жақындауы» [11].

В.Д. Шадриков, И.В. Кузнецова педагогтердің жалпыкәсіби құзыреттілігін педагогикалық қызметкерлердің біліктілік деңгейін бағалау – педагогикалық қызметті талдау процесінде бөлінген және ұсынылған алты құзыреттілік негізінде педагогтердің біліктілік деңгейін анықтаған.

1. Жеке қасиеттер саласындағы құзыреттілік:

- *эмпатия және әлеуметтік рефлексия;*
- *өзін-өзі ұйымдастыру;*
- *жалпы мәдениет.*

2. Педагогикалық қызметтің мақсаттары мен міндеттерін қоюда:

- *оқушылардың жас ерекшеліктеріне және жеке ерекшеліктеріне сәйкес мақсаттар мен міндеттер қоя білу.*

- *сабақ тақырыбын педагогикалық міндетке аудару;*
- *білім алушыларды мақсаттар мен міндеттерді тұжырымдау процессіне тарту.*

3. Білім алушыларды ынталандыруда:

- *оқу іс-әрекетінде табысқа жетуді қамтамасыз ететін жағдайларды жасай білу;*
- *білім алушылардың оң уәждемесі үшін жағдай жасау.*

4. Педагогикалық қызметтің ақпараттық негізін ұамтамасыз етуде:

- *оқыту әдістеріндегі құзыреттілік;*
- *оқыту пәнінде;*
- *педагогикалық қызметтің субъективті жағдайында.*

5. Бағдарламалық, әдістемелік, дидактикалық құралдарды әзірлеуде және педагогикалық материалдарды әзірлеуде және педагогикалық қорытынды шығару:

- *үлгілік білім беру бағдарламаларын таңдау және іске асыру мүмкіндігі;*
- *өз бағдарламаңызды, әдістемелік және дидактикалық материалдар.*

6. Педагогикалық қызметті ұйымдастыруда:

- *субъект-субъектілік қатынастарды орната білу;*
- *білім алушылардың оқу қызметін ұйымдастыру;*
- *педагогикалық бағалау жүргізу.*

Жеке қасиеттер саласындағы жалпы кәсіби құзыреттілік жоғарғы оқу орындарындағы педагогтің белгілі бір сипаттамалары бар педагогикалық қызметпен тиімді күресу қабілеті. Педагогтердің балаларға деген сүйіспеншілігі, жалпы мәдениеті, өзін ұйымдастыра білуі педагогикалық қызметке бағытталған.

Білім алушыларды оқу қызметін жүзеге асыруға ынталандыру саласындағы жалпыкәсіби құзыреттілік педагогтің осындай қызметті жүзеге асыру сапасын көрсетеді [12].

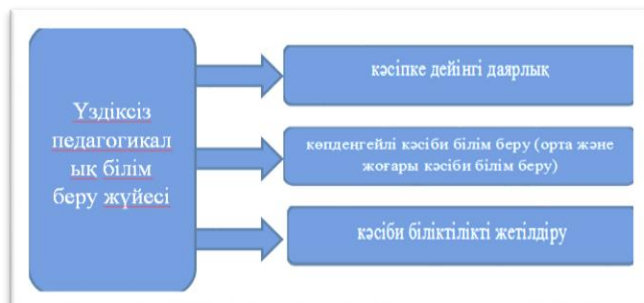
Талдау нәтижелері және талқылау

Үздіксіз педагогикалық білім беру ХХ ғасырдың 80-ші жылдарының екінші жартысында пайда болып, осы уақытқа дейін тек теориялық тұрғыда шешімін тауып келеді. Әсіресе мұндай мәселені тек теориялық жағынан қарастыру оқытушыға әлеуеттік мүмкіндіктерін толық көлемде пайдалану мүмкіндігін бермейді. Кәсіптік педагогикалық білім беру саласында алғашында үздіксіз білім берудің құрамдас бөлігі ретінде ересектердің білім алуына арналған жаппай қозғалыс негізінде пайда болды. Бүгінгі таңда ол үздіксіздік пен үздіктілік, сабақтастық пен дискреттілік жағдайында қызмет етіп, дамып жатқан біртұтас педагогикалық жүйеге айналды.

Үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесі – күрделі, көпқырлы және қарама-қайшылықтармен сипатталатын жүйе. Біз өз зерттеуімізде оны үш негізгі деңгейде қарастырамыз: бірінші деңгейде, оны мегажүйенің бір бөлігі ретінде (яғни, үздіксіз педагогикалық білім берудің мәні мен даму заңдылықтарын зерттей отырып, оны жалпы

үздіксіз білім беру жүйесінің даму контекстінде қарастыру маңызды); екінші деңгейде, ұйымдық құрылым ретінде; және үшінші деңгейде, мазмұндық құрылым ретінде қарастырамыз [13].

Сонымен қатар, біз бұл жүйені үш түрлі ішкі жүйеге бөлеміз: біріншіден, кәсіпке дейінгі даярлық; екіншіден, көпдеңгейлі кәсіби білім беру (орта және жоғары кәсіби білім беру); үшіншіден, кәсіби біліктілікті жетілдіру (1-сурет).

Сурет 1 – Үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесі

Әлемдік экономикалық және қоғамдық дамудың қазіргі кезеңінде білім берудің үздіксіздігі мәселесі айрықша өзекті болып табылады. Бұл мәселе әр түрлі аспектілерден қарастырылса да, негізгі сұрақ ретінде білім алу процесінің қажеттілігі мен оның қоғам үшін маңызы тұр. Білім беру барлық өмір бойы немесе үнемі білім алу қажеттілігі туралы сұрақтар өзара байланысты болып, қоғамның дамуында негізгі рөл атқарады.

Жаһандық өзгерістер мен даму трендтері білімнің тек жеке адам үшін ғана емес, бүкіл қоғам үшін де маңызды екенін көрсетеді. Білім беру үздіксіз процесс ретінде қарастырылғанда, ол тек теориялық емес, практикалық дағдыларды да қамтиды. Бұл, өз кезегінде, жұмыс нарығындағы бәсекелестікке дайын мамандарды қалыптастыруды талап етеді. Қазіргі заманғы еңбек нарығы дайын мамандарды қажет етеді, ал оқу мен тәжірибе арқылы алынған құзіреттіліктер жұмыспен қамту мен мансаптық өсудің негізі болады.

Бұл процесс әлеуметтік-экономикалық жүйенің маңызды бөлігі ретінде адамның барлық өміріндегі білім алу траекториясын қамтиды. Білім берудің үздіксіздігі адамдардың жеке және кәсіби дамуында үлкен рөл атқарады, бұл өз кезегінде еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілікті сақтап, шығармашылық әлеуетті дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, үздіксіз білім беру жүйесі мемлекетке де үлкен пайда әкеледі, себебі ол экономикалық өсімді қамтамасыз етуге және әлеуметтік тұрақтылықты сақтауға көмектеседі [14].

Қазіргі жағдайда білім беру тек мектеп пен жоғары оқу орнында ғана емес, жеке адамның өмір бойы білім алу арқылы жүзеге асырылады. Бұл білім берудің үздіксіздігі жеке тұлғаның жан-жақты дамуына, кәсіби біліктілігін арттыруына және қоғамның жаңашыл талаптарына жауап беруіне мүмкіндік береді [15].

Білім беру жүйесінің дамуы өндірістік инфрақұрылымның дамуымен тығыз байланысты және оның жүзеге асуының циклдық сипаты білім беру процесінің де циклдылығын талап етеді. Бұл жүйе тек білім мен дағдыларды меңгеру ғана емес, оларды практикада тиімді қолдануды қамтамасыз ететін үздіксіз өндірістік-білім беру біртұтас жүйесі ретінде құрылуы қажет. Өндіріс пен білім беру арасындағы өзара байланыс мамандарды даярлаудың сапасы мен тиімділігін арттыруға ықпал етеді, бұл, өз кезегінде, қоғамның экономикасы мен әлеуметтік құрылымын жақсартуға негіз болады.

Әлеуметтанушылық зерттеулер еңбек нарығындағы жұмыс берушілердің талаптарын көрсетеді. Олар тек жалпы білімді мамандарды емес, нақты кәсіби дағдыларға ие, белгілі бір салада шеберлік таныта алатын мамандарды талап етеді. Бұл үрдіс кәсіпкерлердің, сондай-ақ қызметкерлердің өз ісіне деген жауапкершілігін күшейтіп, еңбек нарығындағы бәсекелестікті арттырады. Осыған байланысты үздіксіз білім беру жүйесі жеке тұлғаның кәсіби дамуын қамтамасыз ететін маңызды факторға айналады.

Қазақстан Республикасында демографиялық жағдайдың өзгеруі, әсіресе қарт адамдардың санының өсуі, білім мен кәсіби дағдылардың ескіру қарқынын арттырады. Бұл жағдай кіші және шағын қалаларда ерекше байқалады. Мұндай жағдайда жеке тұлғаның кәсіби мансап жолындағы үздіксіз білім алуға деген қажеттілігі айқындалады. Әсіресе, экономикалық өзгерістер мен жаңа әлеуметтік талаптар аясында үздіксіз білім беру жүйесі кәсіби жеке тұлғаны қалыптастыру және оны қолдап отыру үшін маңызды болуы қажет.

Үздіксіз білім беру әр адам үшін тек танымдық сұраныстарын қанағаттандырумен ғана емес, сонымен қатар оның рухани қажеттіліктері мен қабілеттерін дамытуға бағытталған процесс ретінде қарастырылуы тиіс. Я.А. Коменскийдің пікірі бойынша, адамның қалыптасуы кезеңінде оның әлеуметтік-психологиялық пісіп-жетілуі мен дамуы, сондай-ақ қартаю кезеңінде де үздіксіз білім алу маңызды рөл атқарады. Білім алу тек жастарға ғана емес, барлық жастағы адамдарға өмір бойы қажет болып табылады, себебі ол олардың өзін-өзі дамытуға, өз қабілеттерін жетілдіруге мүмкіндік береді [16].

Үздіксіз кәсіби білім беру жүйесі педагогикада бірнеше маңызды түсініктер мен құбылыстарды қалыптастыруға мүмкіндік береді, олар:

- білім беру мекемелерінің көпдеңгейлі құрылымы;
- білім бағдарламаларының үздіксіздігі;
- оқытуды біріктіру түрлерінің маңыздылығы;
- оқыту құрылымдарының ортақ мақсаты;
- кәсіби оқытушыларды қайта даярлау;
- ересектерге бейресми білім беру.

Көпдеңгейлі жүйе білім беру компоненттерінің кәсіби бағдарға бағынуына ықпал етеді. Кәсіби дайындық барлық білім беру процесіне еніп, оның құрылымымен тығыз байланыста болады. Осы тұрғыда білім беру жүйесінде білім беру және кәсіби компоненттер арасындағы оңтайлы қатынасты анықтау маңызды. Бұл мәселені шешу үшін компоненттердің мазмұнын және мақсаттарын айқындап, көпдеңгейлі білім беру моделін жасау қажет. Көпдеңгейлі жүйеге өту үшін жоғары оқу орындарының міндеттерінің бірі – ғылыми ізденіс қабілеті бар мамандарды даярлау, сонымен бірге ғылымды дамыту болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін студенттер практикалық жұмыстарға дайындалу барысында ізденіс жұмыстарын жүзеге асыруы керек, сонда ғана олар шығармашылық тұлға бола алады [17].

Үздіксіз кәсіби білім беру жүйесі білім беру процесінің жаңа бағыттарын анықтауға ықпал етеді. Әлемдік тәжірибе үздіксіз кәсіби білімнің адам капиталының дамуына ықпалының артуын көрсетті. Бұл білім беру мекемелерінің көптүрлілігі мен адамның бүкіл өмір бойы білім алу процесінің маңызды элементі ретінде қарастырылады. Білім алу мен дағдыларды дамыту адамдар үшін тек білімін толықтыру ғана емес, шеберліктерін жетілдіру және жиі жағдайда қайта оқытуға дайын болу қажеттілігін туғызады [18].

Мамандық таңдау – тек бір рет шешілетін процесс емес, бұл адамдардың ұзақ мерзімді өзгерістер мен жаңалықтарға бейімделуін қамтамасыз ететін көпсатылы процесс. Шағын қалалардағы білім беру жүйесі аймақтағы білім беру мекемелерінің біртұтас жүйесін құруға мүмкіндік береді, осылайша әртүрлі деңгейлердегі өзара әрекет білім алушылардың қызығушылықтары мен қабілеттерінің дамуына ықпал етеді [19].

Үздіксіз кәсіби білім беру аймақтық жүйе мен білім беру процесінің интеграциясымен тығыз байланысты. Әр түрлі деңгейдегі білім беру мекемелері арасында шекараларды жою, әсіресе базалық дайындық пен біліктілікті арттыру арасында, қиын міндет болып табылады. Үздіксіз білім берудің алғашқы кезеңі бейіндік білім беру болуы тиіс, онда кәсіби өзін-өзі анықтау мен жеке тұлғаның өзін жүзеге асыруы арасындағы байланыс орнатылуы қажет [20].

Бейіндік білім беру кәсіби даярлықтың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл екі бағытта: кәсіби дайындықтың бастапқы кезеңі (бастауыш және орта кәсіби білім беру) және теориялық базаның негізін қалаушы жоғары білім беру жүйесі арқылы жүзеге асырылады. Орта кәсіби білім беру мекемелері түрлі білім бағдарламаларын жүзеге

асырып, мектеп оқушыларының кәсіби бағдарлануын қамтамасыз ететін маңызды әлеуметтік-экономикалық институтқа айналады [21].

Аймақтық жүйе мен білім беру мекемелерінің біртұтас интеграциясын жүзеге асыру үшін, аймақтық деңгейде білім беру мекемелері мен басқару органдары арасындағы келісімдер мен меморандумдар жасалуы керек. Бұл көпдеңгейлі кәсіби мамандар даярлау моделін дамыту үшін қажетті негізгі қадамдардың бірі болып табылады.

Сонымен қатар, шетел тілдеріне қойылатын заманауи талаптар мен олардың педагогтарын даярлау жүйесі, халықаралық деңгейде білім беру процестерінің қарқынды дамуы мен жаһандану үрдісіне сәйкес модернизацияны қажет етеді [22].

Бітіруші түлектердің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету үшін бейіндік білім беру екі негізгі бағытта дайындықты жүзеге асырады: кәсіби білім алудың бастапқы деңгейі және фундаментальді теориялық деңгей.

Орта кәсіби білім беру айтарлықтай әлеуметтік және экономикалық маңызға ие. Орта кәсіби білім беру мекемелері басқа білім беру мекемелерімен өзара бірігіп, білім беру-әдістемелік және мәдени-ағартушылық орталықтар ретінде қызмет атқарады. Бұл мекемелер тек бағдарламаларды жүзеге асырып қана қоймай, қосымша білім беру саласында да кең спектр ұсынады (біліктілікті арттыру, мамандарды кәсіби қайта даярлау, жұмыс іздеушілерге көмек көрсету үшін арнайы курстар мен семинарлар ұйымдастыру, және тағы басқа). Сонымен қатар, олар мектеп оқушыларының кәсіби бағдарлануын жүзеге асыратын ғылыми-әдістемелік, ғылыми-ізденістік және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды да атқарады [23].

Бастауыш және орта кәсіби білім беру мекемелерінің аймақтық жүйеге кірігу процесі мемлекеттік деңгейде ғана емес, аймақтық деңгейде де мақсатты бағытталған саясат жүргізуді қажет етеді. Бұл үшін аймақтық деңгейдегі органдармен келісімдер мен меморандумдар жасау қажет. Сонымен қатар, аймақтық басқару органдары білім беру мекемелерінің қызметіне, мамандарды даярлауға қатысты аймақтық сұраныстарды қалыптастыру арқылы көпдеңгейлі кәсіби мамандар даярлауды жүзеге асыратын интеграцияланған білім мекемелерінің моделін енгізу керек [24].

Елдер арасындағы экономикалық, саяси және мәдени байланыстардың нығаюы, ақпараттық процестер мен бұқаралық ақпарат құралдарының жаһандануына байланысты шетел тілдерінің маңызы артуда. Бұл жағдай шетел тілі педагогтарына қойылатын жаңа талаптар мен олардың даярлық жүйесін модернизациялау қажеттілігін туғызады.

Кәсіби жоғары білім беру стандарттары шетел тілі педагогтарының даярлығына қойылатын талаптарды қамтиды. Бұл талаптар өндірістік-тәжірибелік, ғылыми-әдістемелік, ғылыми-ізденістік және ұйымдастырушылық-басқарушы іс-әрекеттерді жүзеге асыру үшін қажетті жалпы мәдени, кәсіби және кәсіби құзіреттерді меңгеруді көздейді. Жоғары оқу орындарының түлектерінің құзіреттілігі екі жақты сипатқа ие. Бір жағынан, олар еңбек нысандарымен және заттарымен іс-әрекет жасай алатын біліктіліктерді қамтиды, екінші жағынан, білім беру процесінің нәтижелеріне пәнаралық талаптарды бейнелейді. Жоғары оқу орындары түлектерінің тілдік және әдістемелік даярлықтары кәсіби құзіреттер құрамына кіріп, оларды заманауи ағымдарды ескере отырып, лингвоәдістемелік дайындықтың теориялық және тәжірибелік мәселелерін тереңдетуге мүмкіндік береді [25].

Нәтижелер мен талқылаулар

Зерттеудің басты мақсаты педагогтердің ағылшын тілін үйрену бойынша жалпы кәсіби құзіреттерінің қалыптасу әдістемелерінің тиімділігін тәжірибелік-эксперименттік тұрғыдан тексеруді қажет етті. Бұл міндет зерттеу бөлімінің басты мақсатын құрайды.

Эксперименттің мақсаты келесі міндеттерді шешуді талап етті:

Үздіксіз білім беру жағдайында педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге даярлығын қалыптастыруға бағытталған жалпы кәсіби құзіреттерінің тиімділігін тексеру;

Оқыту әдістемесін және жаттығулар кешенін қамтитын ағылшын тілін тиімді меңгеру процесінің дидактикалық қамтамасыздығын жасау.

Үздіксіз білім беру жағдайында педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге даярлығының жалпы кәсіби құзіреттерінің қалыптасу критерийлері мен көрсеткіштерін анықтау.

Тәжірибелік-эксперименттік оқыту болжамы келесідей: педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге даярлығы жалпы кәсіби құзіреттерінің қалыптасуы әдістемелерін қолдану арқылы олардың тиісті мамандықтарына сәйкес оқу-ғылыми материалдар негізінде өнімдер жасауда дамиды. Басқаша айтқанда, таңдап алынған әдістемелер бойынша педагогтар ағылшын тілін меңгеруге даярлықты қамтамасыз ету үшін өнімдер жасауға қабілетті болады.

Бұл болжамның шынайылығын тексеру үшін тәжірибелік-эксперименттік оқытуды ұйымдастырудың келесі шарттары қажет:

Оқытуға педагогтардың жеткілікті саны қатысуы;

Эксперименталды және бақылау топтарының статистикалық тұрғыдан шынайы ажыратылуы;

Педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге даярлығына қажетті жалпы кәсіби құзіреттердің қалыптасуы;

Тәжірибелік-эксперименттік оқытудың кезеңдеріндегі нәтижелердің үнемі тіркеліп отыруы (педагогтардың тіл меңгеру деңгейінің үнемі қадағаланып отыруы);

Алынған нәтижелерді өңдеу үшін дұрыс статистикалық әдістердің қолданылуы.

Тәжірибелік-эксперименттік оқыту барысында ағылшын тіліне арналған негізгі оқу құралдарына қосымша кәсіби және мәдениетаралық сипаттағы оқу-ғылыми мәтіндер жиынтығы пайдаланылды. Педагогтарға ұсынылған мәселелік кәсіби коммуникативті тапсырмалар және оларды шешуге арналған жаттығулар үздіксіз білім беру жүйесінің педагогтарының жалпы кәсіби құзіреттерін қалыптастыруға бағытталған әдістемелерге негізделді [26].

Педагогтардың ағылшын тілін меңгерудің бастапқы деңгейі анықталды, бұл оқу-ғылыми әдебиеттерді дұрыс таңдау үшін мүмкіндік берді (біздің жағдайда А2–В1 деңгейлері) [27].

Осылайша педагогтарға тілдік біліктіліктерінің деңгейлерін анықтау үшін оларға тест берілді. Бұл тест педагогтардың жазбаша сөйлеу, ауызша сөйлеу қабілеттерін анықтауға мүмкіндік берді. Зерттеу жүргізу барысында ағылшын тілінің практикалық сабақтарында педагогтардың тілге деген қызығушылығын маңызды критерийлердің бірі ретінде қойылған оқу міндеттерін шешудің түрлі тәсілдерін меңгеру дәрежесін атап өтеміз. Жекелеген жағдайларда, қорытынды негізінде тілдік дамуды байқау маңызды болады [28].

Жазылым дағдысы бойынша педагогтардың тілдік құралдарды білу деңгейін, грамматикалық қағидаларды түсініп қолдана алатындығын анықтауға мүмкіндік берді. Мысалы, сұраулы сөйлемге айналдыру тапсырмалары арқылы педагогтардың тілдік дағдыларын көрсету деңгейін бағалайды. «Келесі пікірлерге сұрақтар қойыңыздар. Сіздің сұрақтарыңыз шығармашылық әлеуетті көруге көмектеседі» деген тапсырма көптеген педагогтар үшін қызығушылық тудырды, себебі бұл тапсырма олардың шығармашылық қабілеттерін жүзеге асыруға бағытталды. Әсіресе тиісті грамматикалық түрде қажетті сөздерді тауып қою тапсырмалары да ұсынылды [29].

Оқу-ғылыми мәтіндер негізінде өнімдер құрай алу шеберлігін дамытуға бағытталған жалпы мәдени және кәсіби құзіреттердің қалыптасу деңгейін алдын ала диагностикалау маңызды болды [30].

Берілген деңгейді диагностикалау үшін келесі параметрлер мен көрсеткіштер қолданылды:

1. Педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге кәсіби бағдарлы, өзгетілді өнімді-бағытталған білім берудің ерекшеліктері туралы ұғым-түсініктерінің болуы/болмауы және осы өнімді құру барысында туындайтын проблемалар туралы. Бұл кезеңде көптеген педагогтар оқу-ғылыми мәтіндерден өзекті ақпаратты ала алмайтындықтарын атап өтті: «Мәтінді оқуда басты негізгі ақпаратты ерекшелеп бөліп алу қиынға соғады» (Айжан Р., магистр, аға оқытушы, 2024), «Біздерге орыс тілінен мәтіндерге аннотация жазуға үйретпегендіктен, осы тапсырманы ағылшын тілінде орындау қиынға соғуда» (Бақытжан Д., 2024);

2. Педагогтердің ағылшын тілін үйрену қарым-қатынасты жүзеге асыру үшін қажетті арнайы біліктіліктердің болуы/болмауы. Тек аз ғана педагогтер ғана (8%) шетел тілдерінде әдебиеттерді оқиды. Көптеген педагогтер (96%) ағылшын тілінен аутентификалық оқулықтармен таныс емес; 97%-ы жеке дербес оқуға арналған түрлі веб-сайттар мен Британдық ұлттық палатаның арнайы тіл үйрететін форумдары туралы ресурстарды білмейді; 76%-ы өзінің жеке сөздік қорын толықтыру үшін интернетті пайдаланбайды.

Қорытындылай келе, ағылшын тілі қазіргі таңда бакалаврларды жалпымәдени даярлауда маңызды бір құрамдас бөлікке айналып отыр.

Сауаланама нәтижелері, оқу процесін бақылау және студенттермен, педагогтармен әңгімелесулер көрсеткендей, педагогтардың жалпы кәсіби құзіреттерінің қалыптасуының мотивациялық компоненті педагогтарға өздерін жүзеге асыруға көмектеседі. Бұл компонент ең алдымен өзгелерді түсінуге бағытталған мағыналық бағдарлар мен байланыстар жиынтығы ретінде және сол тілде еркін сөйлеу, сондай-ақ белгілі бір өнімдер жасауға шығармашылық көзқараспен қарау қажеттілігінен көрінеді.

Сауаланаманың бірінші сұрағына («Ағылшын тілін меңгеруді кәсіби іс-әрекетіңіздің маңызды компоненті деп санайсыз ба?») жауап берген педагогтердің 52%-ы ағылшын тілін меңгеруге деген жағымды және дұрыс көзқарастарын білдірді. 71% сұралған педагогтер ағылшын тілін күнделікті сабақ ретінде оқитындарын айтты. 29% педагогтер ағылшын тілінде жаңа нәрселерді үйренуге тырысатындарын, сондай-ақ коммуникация бойынша серіктестерімен келісімді әрекеттер жасауға, алынған ақпаратпен бөлісуге ұмтылатындарын білдірді.

Бакалавриат студенттерінен алынған сауалнама олардың 80%-ы оқу басталарда шетел тілін оқудың маңыздылығын сезінбейтінін көрсетті. Бірінші курстағы студенттер шетел тілдерін білу олардың жеке тұлғасының маңызды компоненті екенін түсінбейді, әрі бұл тек жаңа білімдер алу ғана емес, сонымен қатар ақыл-ой процестерінің белсенділігі мен дамуын қамтамасыз ететінін байқамайды. Ағылшын тілін меңгеру барысында алынатын білімдер педагогтардың ғылыми әрі өндірістік жүйеде табысты жұмыс жасауға көмектесетін кәсіби эрудицияның негізін қалайды.

Студенттердің қарым-қатынас қажеттіліктері мен өз ойларын білдіру тәсілдеріне қатысты маңызды ақпарат та анықталды. Көптеген педагогтер (93%) қателіктер жібермеудің басты міндет екенін атап өтті, ал тек аз бөлігі (21%) ағылшын тілінде қарым-қатынас жасаудың мазмұны мен құндылығын баса көрсеткен. Педагогтердің жауаптарын талдау кезінде студенттерге ағылшын тілін меңгерту барысында қызығушылықтың төмендігін және тапсырмалардың көлемінен асып кетпеуге тырысатындарын байқадық.

Сауалнаманың нәтижелері бойынша педагогтар кәсіби іс-әрекетте ағылшын тілінің аса қажеттілігін, сондай-ақ шығармашылық шеберліктерді дамытудың маңыздылығын атап өтті. Бұл пікірлер қалыптастырушы эксперимент барысында барлық тапсырмаларды орындауда мотивацияның артқанын көрсетеді. Барлық оқытушылар оқу-ғылыми мәтіндер мен материалдарды оқуға бағытталған, 82%-ы мұны өздерінің жеке өзгетілді оқырмандық іс-әрекет өнімдерін жасау мақсатында жүзеге асырады. 78% педагогтар өнімді-бағытталған оқытудың тактикасы мен стратегиясының маңыздылығын баса айтты.

Тест тапсырмалары мен әңгімелесулер нәтижелері өнімді-бағытталған оқытуға кедергі келтіретін бірқатар сыртқы факторларды анықтады. Оларға мыналар жатады:

- Тілді жаттықтыру бағдарламаларының жетілмегендігі;
- Өзгетілді қарым-қатынастың психологиялық-лингвистикалық заңдылықтарын елемей, бұл педагогтардың өз ойларын жеткізе алмауымен байқалады;
- Ағылшын тілінде өнімді-бағытталған оқыту мазмұнына, сипаты, көлемі мен құрылымына қатысты талаптардың болмауы;
- Жаттығулардың саны мен ұйымдастыру түрлерінің өнімді-бағытталған сөйлеу тілін дамытуға көмектеспейтін мазмұндағы оқулықтар мен оқу құралдарының жетіспеуі;

- Тиісті нәтижеге жетуге мүмкіндік беретін сатылы, қадамдық әдістемелер алгоритмінің болмауы.

Бұл нәтижелер оқу процесінде өнімді-бағытталған әдістерді тиімді енгізу үшін білім беру құралдары мен әдістемелердің жетілдірілуі қажеттілігін көрсетеді.

Жоғарыда сипатталған жалпы кәсіби күзiреттердiң қалыптасуының лингводидактикалық пен психологиялық-педагогикалық негiздерi, сондай-ақ осы негiздерге сүйене отырып ұсынылған әдістемелердің тиімділігі келесі критерийлер арқылы кеңінен сипатталды:

1. Коммуникативті – кәсіби критерийлері:

Өзгетілді оқырмандық іс-әрекетінің шығармашылық өнімін жасау: педагогтардың реферат, аннотация, эссе, жарнама, мультимедиялы презентациялар секілді шығармашылық өнімдерді жасауға қабілеттілігі.

Ақпаратты тиімді пайдаланудың шеберлігі: алынған ақпаратты ауызша немесе жазбаша хабарламаға айналдыруда шеберлік таныту.

Эссе жасау шеберлігі: өтілген тақырыптар шеңберінде эссе жасау үшін кең түрдегі жоспар құру.

Қажетті мәліметті тіркеу: конспект, тезистер, жазбалар және жоспарлар түрінде маңызды ақпаратты тиімді тіркеп жазу.

2. Когнитивті критерийлері:

Аналитикалық-синтетикалық амалдарды қолдану: оқу-ғылыми мәтіндермен жұмыс кезінде аналитикалық және синтетикалық тәсілдерді пайдалану.

Кәсіби мәдениетаралық коммуникация: педагогтардың кәсіби мәдениетаралық коммуникацияның ерекшеліктері туралы білімнің болуы.

Терминологиялық сөздік қорын кеңейту: оқылатын білім бағдарламасы бойынша өзінің кәсіби терминологиялық сөздігін кеңейту қабілеттілігі.

3. Рефлексивті критерийлері:

Аутентті оқу-ғылыми мәтіндермен сыни жұмыс: шетел тіліндегі оқу-ғылыми мәтіндерді сыни тұрғыдан қабылдай білу.

Ғаламтор мен басқа қайнар көздерден алынған ақпаратты сараптау: жарнамалардағы негативті және позитивті аспектілерді бөліп көрсету шеберлігі.

Педагогикалық ақпаратты бағалау: шетелдік қайнар көздерден алынған педагогтардың кәсіби іс-әрекеті туралы ақпаратты бағалаудағы шеберлік.

4. Интегративті критерийлері:

Пәнаралық байланыстарды қолдану: кәсіби өзгетілді коммуникация процесінде пәнаралық байланыстарды тиімді пайдалану.

Метабілімдер мен әмбебап оқу іс-әрекеттерін меңгеру: жалпы білім мен оқу дағдыларын игеру.

Мәдениетаралық білім: өз елінің мәдени салт-дәстүрлері мен тіл мәдениетін зерттеу арқылы меңгерілетін тілдің елі мен жаңа инновациялар, тәсілдер мен мінез-құлық үлгілері туралы білімнің болуы.

Осы критерийлер негізінде, тәжірибелік-эксперименттік оқытудың диагностикалық кезеңі өнімді-бағытталған өзге тілді іс-әрекет жағдайында педагогтардың жалпымәдени және кәсіби күзiреттерiн қалыптастыруда тиімді нәтижеге қол жеткізуді қамтамасыз ететін авторлық әдістеменің қажеттілігін дәлелдеді.

Зерттеу жұмыстарының барысында, педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге даярлығын қалыптастыруда жоғарыда аталған әдістемелердің тиімділігі тексерілді. Бұл әдістеме ағылшын тілін меңгеру деңгейлерін сатылы түрде қалыптастыруды қамтамасыз ететін білім беру құралдары мен әдістерін дамытуға негізделген. Авторлық әдістеменің тиімділігі педагогтардың оқу-ғылыми мәтіндермен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ кәсіби коммуникацияны дамытудың жаңа тәсілдерін енгізуді көздейді.

Зерттеу жұмыстары Шымкент қаласындағы Орталық Азия инновациялық университетінің оқытушыларының қатысуымен жүргізілді, бұл зерттеу педагогтардың ағылшын тілін меңгеруге деген даярлығын қалыптастыру үшін жаңа білім беру әдістемелерін сынақтан өткізуге мүмкіндік берді.

Қорытынды

Ғылыми зерттеулерге жасалған талдау үздіксіз көпсатылы кәсіби-педагогикалық білім беру жүйесінде педагог мамандарды даярлау мәселесінің әлі де терең қарастырылуы қажеттілігін көрсетеді. Бұл мәселе педагогтардың кәсіби шеберлігін арттыруда маңызды рөл атқаратын және оларды үздіксіз білім беру процесіне толық тарту үшін қажетті құзіреттерді дамытуға бағытталған күрделі және көпдеңгейлі жүйені қамтиды. Осы жүйе арқылы болашақ мұғалімдердің дайындығын басқарудың ғылыми негіздері мен оның тиімді әдістемелерін зерттеу, үздіксіз білім берудің әр сатысында педагогикалық шарттарды айқындауға бағытталған нақты тұжырымдар жасауға мүмкіндік береді.

Үздіксіз кәсіби білім беру жүйесінде педагогтардың танымдық іс-әрекеттерін біріккен-диалогты сипатта ұйымдастыру теориясы мен тәжірибесі едәуір жетілдірілді. Бұл жаңалық ағылшын тілін меңгерту процесін тиімдірек ұйымдастыруға септігін тигізді, себебі диалогтық әдіс оқушылар мен мұғалімдер арасындағы өзара іс-әрекетті нығайтып, тілдік дағдылардың дамуын жеңілдетеді. Бұл тәжірибе мұғалімдер мен студенттердің ағылшын тілін үйрену барысындағы кәсіби дайындықтарын тереңдетуге бағытталған.

Жоғары білімнің күрделілігі мен түрлі ағымдарының дамуы, сондай-ақ заманауи оқытушының кәсіби даярлығының талаптарының жаңаруы, педагогтың ағылшын тілін меңгеруге деген әдістемелік даярлығын қалыптастырудағы жаңа әдіс-тәсілдерді талап етеді. Осы жағдайлар педагогтың білім беру үдерісіндегі рөлін кеңейтіп, оның кәсіби құзіреттерін тиімді дамыту үшін әдістемелік және мазмұндық тұрғыдан күрделі талаптар қояды. Сонымен қатар, педагогтың ағылшын тілін меңгеруге арналған әдістемелік даярлығының қазіргі тәжірибесі қарама-қайшылықты сипаты, педагогикалық тәжірибеде жаңа тәсілдер мен білім беру әдістерін енгізу қажеттілігін көрсетеді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2010-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>. 30.12.2016.
2. Ермоленко В.Л. и др. Педагогика: учебник и практикум. – М.: Юрайт, 2016. – 410 с.
3. Ибрагимов Г.И., Ибрагимова Е.М., Андрианова Т.М. Теория обучения. – М.: Владос, 2011. – 383 с.
4. Қышқашбаев Т.А. Қазақ халық аспаптық музыка арқылы бастауыш сынып оқушыларына музыкалық-эстетикалық тәрбие беру: пед. ғыл. канд. ... автореф. – Алматы, 1992. – 16 б.
5. Закирьянов К.Х., Орехов Л.И. Экспериментальные методы в педагогике, психологии и физической культуре. – Алматы: Казахская академия, 2012. – 112 с.
6. Өстеміров К., Айтбаева А. Қазіргі білім беру технологиялары. – Алматы: Мектеп, 2006. – 307б.
7. Сайлыбаев Б.А. Үздіксіз кәсіби-педагогикалық білім беру жүйесін басқарудың теориясы мен практикасы // Білім-Образование. – 2009. – №5-1(47). – Б.92-95.
8. Жарболова С.Т. Университеттік білім беру жүйесінде болашақ мұғалімдерді даярлаудың теориялық негізі // Вестник КГУ. – 2006. – №2 (27). – Б. 117-123.
9. Бондаренко Н.В. Становление в России непрерывного образования: анализ на основе результатов общероссийских опросов взрослого населения страны. Информационный бюллетень. – Москва : Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», № 5 (104). 2017. – 28 с.

10. Борытко Н.М. Профессионально-педагогическая компетентность педагога. – М.:Эйдос, 2007. – 30 с.
11. Кларина М.В., Семенов И.Н. Гуманистическая тенденции в развитии в развитии непрерывного образования взрослых в России и США. – М.:ИТПиМИО РАО, 1994. – 189 с.
12. Шадриков В.Д., Кузнецова И.В. Формируем профессиональные компетенции// Справочник заместителя директора школы. – 2012. – № 7. С. 81.
13. Харченко Л.Н., Джахбаров М.А.и др. Современные тренды развития непрерывного педагогического образования.– Изд. 2-е. – М.; Берлин, 2021. – 151 с.
14. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития. – М.: Академия, 2006. – 240 с.
15. Андреева М.Г. Саморазвитие конкурентоспособной личности менеджера. – Казань: КГУ, 1992. – 423 с.
16. Демина Е.В. Повышение качества профессиональной подготовки учителя на основе информационно-смыслового подхода: монография. – Нижний Новгород: Изд. НГЛУ им. Н.А.Добролюбова, 2012. – 312 с.
17. Гесен С.И. Основы педагогики: введение в прикладную философию. – М.: Школа-пресс, 1995. – 447 с.
18. Токсанбаева Н.К. Танымдық іс-әрекетке кіріспе. –Бас. 2-ші. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 164 б.
19. Коменский Я.А. Великая дидактика. – М.: Просвещение, 2001. – С. 128
20. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования.– Алматы: Дом печати «Эдельвейс», 2010. – 344 с.
21. Кобдиқова Ж. У. Оқытудың педагогикалық жүйесін технологиялық негізде жетілдіру. – Алматы: Мектеп, 2005. – 181 б.
22. Мильруд Р.П. Культурное самоопределение личности как проблема иноязычного образования // Научный диалог. – 2016. – №2(50). – С. 404-415.
23. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – Алматы: Білім, 2008. – 136 б.
24. Слостенина Е.П. Педагогика профессионального образования: учеб. пос. – М.: Академия, 2004. – 368 с.
25. Каримова Г.Р. Управление инновационными процессами как один из аспектов государственной стратегии образования // Педагогикалық ізденіс. - «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы «СҚО ПҚ БАИ» № 4(22). 2014. Б. 34-36 с.
26. Spatay A.O. Training of teachers in teaching English and French languages in continuing professional education //European Scientific Language Journal. – 2020.– Vol. 13. – P.334-344.
27. Попова Н.В., Никитенко О.А.Трехуровневая интегративная основа обучения иностранному языку в современном вузе// Письма в Эмиссия. Оффлайн. – 2012. – №7. – С. 1824.
28. Бердичевский А.Л., Гиниатуллин И.А., Тарева Е.Г. Методика межкультурного иноязычного образования в вузе. – М.: Флинта, 2020. – 368 с.
29. Savignon S.J. Communicative Competence: Theory and Classroom Practice. – NY.: Addison-Wesley, 1983. – 322 p.
30. Rose K.,Kasper G. Pragmatics in Language Teaching. Applied Linguistics. – NY.: Cambridge University Press, 2005. – 425 p.

REFERENCES:

1. «Qazaqstan Respublikasynda bilim berudi damytudyń 2010-2021 jylдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» //https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988. 30.12.2016.
2. Ermolenko V.L. i dr. Pedagogika: uchebnik i praktikum. – М.: Ырайт, 2016. – 410 с.
3. Ыбрагимов Г.І, Ыбрагимова Е.М., Андрианова Т.М. Teoria obuchenia. – М.: Vlados, 2011. – 383 с.

4. Qyşqashaev T.A. Qazaq halyq aspattyq muzyka arqyly bastauys synyp oquşylaryna muzykalyq-estetikalyq tárбие beru: ped. ğyl. kand. ... avtoref. – Almaty, 1992. – 16 b.
5. Zakirānov K.H., Orehov L.Ī. Eksperimentālnye metody v pedagogike, psihologii i fizicheskoj kulture. – Almaty: Kazahskaia akademiya, 2012. – 112 s.
6. Östemirov K., Aitbaeva A. Qazırǵı bılım beru tehnologialary. – Almaty: Mektep, 2006. – 307b.
7. Sailybaev B.A. Üzdiksiz käsibi-pedagogikalyq bılım beru júiesin basqarudyń teoriasy men praktikasy //Bılım-Obrazovanie. – 2009. – №5-1(47). –B.92-95.
8. Jarbolova S.T. Universitettik bılım beru júiesinde bolaşaq mūǵalımderdı daiarlaudyń teorialyq negizı//Vestnik KGU. – 2006. – №2 (27). - B. 117-123.
9. Bondarenko N.V. Stanovlenie v Rosii nepreryvnogo obrazovania: analiz na osnove rezultatov obşerossiskih oprosov vzroslogo naselenia strany. Īnformasionnyi bületen. – Moskva : Nasionālnyi issledovatel'ski universitet «Vyşsaia şkola ekonomiki», № 5 (104). 2017. – 28 s.
10. Borytko N.M. Profesionālno-pedagogicheskaia kompetentnost pedagogoga. – M.:Eidos, 2007. – 30 s.
11. Klarina M.V., Semenov Ī.N. Gumanisticheskaia tendensii v razvitii v razvitii nepreryvnogo obrazovania vzroslyh v Rosii i SŞA. – M.:İTPiMİO RAO, 1994. – 189 s.
12. Şadrikov V.D., Kuznesova Ī.V. Formiruem profesionālnye kompetensii// Spravochnik zamestitelä direktora şkoly. – 2012. – № 7. S. 81.
13. Harchenko L.N., Jahbarov M.A.i dr. Sovremennye trendy razvitia nepreryvnogo pedagogicheskogo obrazovania.– İzd. 2-e. – M.; Berlin, 2021. – 151 s.
14. Zeer E.F. Psihologia profesionālno razvitia. – M.: Akademia, 2006. – 240 s.
15. Andreeva M.G. Samorazvitie konkurentosposobnoi lichnosti menejera. – Kazān: KGU, 1992. – 423 s.
16. Demina E.V. Povyşenie kachestva profesionālnoi podgotovki uchitelä na osnove informasionno-smyslovogo podhoda: monografiya. – Nijni Novgorod: İzd. NGLU im. N.A.Dobrolübova, 2012. – 312 s.
17. Gesen S.Ī. Osnovy pedagogiki: vvedenie v prikladnuu filosofiu. – M.: Şkola-pres, 1995. – 447 s.
18. Toksanbaeva N.K. Tanymdyq is-äreketke kirispe. –Bas. 2-şı. – Almaty: Qazaq universiteti, 2020. – 164 b.
19. Komenski Īa.A. Velikaia didaktika. – M.: Prosveşenie, 2001. – S. 128
20. Kunanbaeva S.S. Teoria i praktika sovremennogo inoiazыchnogo obrazovania.– Almaty: Dom pečati «Edelveis», 2010. – 344 s.
21. Kobdiqova J. U. Oqytudyń pedagogikalyq júiesin tehnologialyq negizde jetildiru. – Almaty: Mektep, 2005. – 181 b.
22. Milrud R.P. Külturnoe samoopredelenie lichnosti kak problema inoiazыchnogo obrazovania // Nauchnyi dialog. – 2016. – №2(50). – S. 404-415.
23. Köşimbetova S. İnnovasiyalıq tehnologiany bılım sapasyn köterude paidalanu mümkindikteri. – Almaty: Bılım, 2008. – 136 b.
24. Slastenina E.P. Pedagogika profesionālno obrazovania: ucheb. pos. – M.: Akademia, 2004. – 368 s.
25. Karimova G.R. Upravlenie innovasionnymi prosesami kak odin iz aspektov gosudarstvennoi strategii obrazovania // Pedagogikalyq izdenis. - «Örleu» BAŪO» AQ filialy «SQO PQ BAĪ» № 4(22). 2014. B. 34-36 s.
26. Spatay A.O. Training of teachers in teaching English and French languages in continuing professional education //European Scientific Language Journal. – 2020.– Vol. 13. – P.334-344.
27. Popova N.V., Nikitenko O.A.Trehurovnevaia integrativnaia osnova obuchenia inostrannomu iazyku v sovremennom vuze// Pisma v Emisia. Offlain. – 2012. – №7. – S. 1824.
28. Berdichevski A.L., Giniatullin Ī.A., Tareva E.G. Metodika mejkülturnogo inoiazыchnogo obrazovania v vuze. – M.: Flinta, 2020. – 368 s.

29. Savignon S.J. Communicative Competence: Theory and Classroom Practice. – NY.: Addison-Wesley, 1983. – 322 p.

30. Rose K., Kasper G. Pragmatics in Language Teaching. Applied Linguistics. – NY.: Cambridge University Press, 2005. – 425 p.

РАЗВИТИЕ ОБЩЕПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПЕДАГОГОВ НА ВЛАДЕНИЕ АНГЛИЙСКИМ ЯЗЫКОМ В НЕПРЕРЫВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Спатай А.О., Спатаев Б.О., Есенкулова А.Р.

*Центрально-Азийский инновационный университет, Республика Казахстан, г. Шымкент
Казахский агротехнический исследовательский университет имени С. Сейфуллина,*

Республика Казахстан, г. Астана

**e-mail: spatay.aygul@mail.ru*

В статье рассматривается развитие общепрофессиональной компетентности учителей при изучении английского языка в условиях непрерывного образования. В системе непрерывного профессионально-педагогического образования при теоретическом определении психолого-педагогических особенностей подготовки учителей к изучению английского языка организация обучения специалистов данной области с помощью профессиональных игр и интерактивных методов поможет им развиваться и сформировать квалифицированную компетентность в соответствии с требованиями общества и создания блочно-модульного процесса обучения с использованием инновационных методов: то есть возросла важность использования профессиональных игр и активных методов обучения в целях повышения успешности и комфортности процесса обучения, конкурентоспособности учебных предметов. Было научно доказано. Образовательный процесс в высших учебных заведениях является не только средством передачи накопленных знаний, знаний и умений, но и помогает человеку сформировать новый взгляд на мир, понять взаимосвязь и взаимозависимость происходящих там событий, разобраться в глобальных проблемах. и развивать личную ответственность за их решение. Анализ научных исследований показывает необходимость глубокого рассмотрения вопроса подготовки педагогов в системе непрерывного многоуровневого профессионально-педагогического образования. Используются методы анализа, опроса, тестирования, вопросов и ответов, диагностики, педагогического эксперимента. связь с проблемой исследования. Научно-исследовательская работа проводилась при участии преподавателей Центрально-Азиатского инновационного университета в городе Шымкент.

Ключевые слова: *компетентность, непрерывное образование, владение английским языком, многоуровневое педагогическое образование, педагог.*

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHERS IN MASTERING THE ENGLISH LANGUAGE IN CONTINUING EDUCATION

A.O. Spatay, B.O. Spatayev, A.R. Yessenkulova

Central Asia Innovative University, Republic of Kazakhstan, Shymkent

S. Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, Republic of Kazakhstan, Astana

**e-mail: spatay.aygul@mail.ru*

The article deals with the development of general professional competence of teachers in the study of English in the context of continuing education. In the system of continuing professional

and pedagogical education, with the theoretical determination of the psychological and pedagogical features of teacher training for learning English, the organization of training of specialists in this field using professional games and interactive methods will help them develop and form qualified competence in accordance with the requirements of society and the creation of a block-modular learning process using innovative methods: that is, the importance of using professional games and active teaching methods has increased in order to increase the success and comfort of the learning process, the competitiveness of academic subjects. it has been scientifically proven. The educational process in higher educational institutions is not only a means of transferring accumulated knowledge, knowledge and skills, but also helps a person to form a new view of the world, to understand the relationship and interdependence of events taking place there, to understand global problems. and develop personal responsibility for their decision. The analysis of scientific research shows the need for in-depth consideration of the issue of teacher training in the system of continuous multi-level professional pedagogical education. Methods of analysis, survey, testing, questions and answers, diagnostics, pedagogical experiment were used. connection with the research problem. The research work was carried out with the participation of teachers of the Central Asian Innovation University in Shymkent.

Keywords: *competence, continuing education, English language proficiency, multi-level pedagogical education, teacher.*